

منافع عمومی یا تراضی بین منافع کند. فردی که در موقعیت تعارض منافع قرار گرفته است دچار جرم یا تخلفی نشده است بلکه مهم چگونگی مدیریت تعارض منافع است که می‌تواند به جرم ختم شده یا با مدیریت صحیح در پی زدودن آن بود.

اهمیت مدیریت تعارض منافع از آنجا ناشی می‌شود که جامعه از کلیه مقاماتی که در بخش عمومی فعالیت دارند انتظار دارد که در همه سطوح وظایف خود را بی‌طرفانه و بدون جانبداری به انجام رسانند و منافع شخصی یا نزدیکان آنان بر تصمیمات اثر نگذارد و هرگونه مدیریت بد و ناشیانه می‌تواند به فساد یا سوءاستفاده از منصب عمومی بیانجامد.

اقداماتی که در جهت مدیریت تعارض منافع صورت می‌گیرد موجب افزایش کارآمدی در محیط عمومی شده که در همان حال تهدیدی برای فساد و بی‌قانونی می‌شود. در بیشتر مواقع فساد و تعارض منافع با یکدیگر همراه هستند به همین دلیل برای مبارزه با فساد، باید تعارض منافع را شناسایی کرد زیرا سیاست‌های مبارزه با تعارض منافع ابزار مهمی در جهت ارتقای دموکراسی و بالا بردن انسجام اداری محسوب می‌شوند.

مصادیق پیشگیری و مدیریت تعارض منافع

برای پیشگیری و مدیریت تعارض منافع ابتدا باید مصادیق آن را شناخته و سپس در مقام مدیریت تعارض منافع برآمد. در ادامه به برخی از مصادیق مهم تعارض منافع اشاره می‌کنیم:

پذیرش هدیه: موقعیتی است که یک مقام دولتی یا یک کارمند دولتی، هر نوع هدیه، اعم از نقدی و غیرنقدی نظیر پول نقد، خوراکی، لوازم تزئینی، هزینه سفرهای تفریحی و غیره، از فرد یا شرکت خصوصی که در مقام تصمیم‌گیری یا عمل درباره او قرار دارد، دریافت کند، به طوری که این تصور ایجاد گردد که در مقام یا کارمند دولتی، در آینده به نفع اهداکننده هدیه، تصمیم‌گیری یا عمل خواهد کرد. دریافت هدیه یکی از مهم‌ترین زمینه‌های بروز تعارض منافع و اولین قدم در راه دریافت رشوه، محسوب می‌شود. طبق پیمایشی که سازمان همکاری و توسعه اقتصادی در سال ۲۰۰۳ در بین ۳۰ کشور انجام داد، پذیرش هدیه،

یکی از مهم‌ترین مصداق تعارض منافع بوده است.

مالکیت یا دارا بودن سهام شرکت خصوصی:

موقعیتی است که در آن یک مقام دولتی، هم‌زمان در بخش خصوصی دارای سهام یا مالکیت یک شرکت خصوصی است. یک مدیر دولتی نباید مالک شرکت خصوصی باشد که آن شرکت تحت کنترل یا تحت تأثیر تصمیمات او قرار دارد. همچنین مدیران دولتی نباید مالک شرکت‌هایی باشند که طرف قرارداد یا همکار بخش دولتی هستند.

انقضاد قرارداد با بخش دولتی:

است که در آن یک مقام دولتی، با سازمان دولتی که بر آن کنترل دارد یا یکی از زیرمجموعه‌های آن، قرارداد خصوصی (دارای نفع شخصی یا خانوادگی) عقد می‌کند.

درب‌های گردان:

افراد بین بخش خصوصی و بخش دولتی، جابه‌جا می‌شود (هم از بخش دولتی به بخش خصوصی و هم از بخش خصوصی به بخش دولتی). این موضوع می‌تواند به ضرر بخش دولتی تمام شود زیرا افراد با انباشتی از اطلاعات مربوط به منافع عمومی که در بخش دولتی کسب کرده‌اند وارد بخش خصوصی شده و در آنجا بر اساس اطلاعات به دست آورده شده در بخش دولتی، اقدام به جذب منافع خصوصی و احتمالاً ضربه به منافع دولتی می‌شوند.

خویشاوندسالاری:

موقعیتی است که در آن،

۹۹ اهمیت مدیریت تعارض منافع

از آنجا ناشی می‌شود که جامعه از کلیه مقاماتی که در بخش عمومی فعالیت دارند انتظار دارد که در همه سطوح وظایف خود را بی‌طرفانه و بدون جانبداری به انجام رسانند و منافع شخصی آنان بر تصمیمات اثر نگذارد و هرگونه مدیریت بد می‌تواند به سوءاستفاده از منصب عمومی بیانجامد. این اقدامات موجب افزایش کارآمدی در محیط عمومی شده که تهدیدی برای فساد و بی‌قانونی می‌شود. ۶۶

این امکان فراهم می‌شود که منافع خانوادگی یک مقام یا کارمند دولتی، به طور ناشایستی بر اتخاذ تصمیمات قانونی و حرفه‌ای او، اثر بگذارد. خویشاوندسالاری معمولاً در نقطه مقابل شایسته‌سالاری قرار می‌گیرد. تعارض منافع در خویشاوندسالاری از آنجایی ناشی می‌شود که احتمال اثرگذاری منافع خانوادگی، بر تعهدهای شغلی و حرفه‌ای، وظیفه قانونی و نفع عمومی، وجود دارد.

وضعیت جمهوری اسلامی ایران پیشگیری و مدیریت تعارض منافع

مفهوم تعارض منافع در نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران مفهومی جدید است که تاکنون به طور گسترده‌ای به آن پرداخته نشده است. شاهد مدعی آن است که تاکنون قانون مستقلاً در مورد تعارض منافع در قوا و نهادهای مختلف حاکمیتی به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است. در حال حاضر فقط لایحه‌ای به نام «مدیریت تعارض منافع در خدمات عمومی» از سوی دولت آماده و برای تصویب در اختیار مجلس شورای اسلامی گذاشته شده است. البته در نظام حقوقی ما قوانین و مقررات مختلف و پرشماری وجود دارد که به صورت جزیره‌ای و اغلب در جهت منافع اشاره داشته‌اند. بنابراین با وجود خلأ قانون جامع تعارض منافع در کشورمان، باید از قوانین و مقررات پراکنده‌ای که متضمن بخشی از بایسته‌های پیشگیری و مدیریت تعارض منافع است برای شناخت و تحلیل وضعیت موجود یاری جست.

اصل ۸ قانون اساسی را می‌توان یکی از نموده‌های قانونی نسبت به جواز افشاگری در قبال فساد و تعارض منافع تلقی کرد زیرا از جمله مصادیق منکر، تعارض منافع می‌باشد. مطابق اصل ۴۸ نیز در بهره‌برداری از منابع طبیعی و استفاده از درآمدهای ملی نباید بین استان‌ها و مناطق کشور تبعیضی در کار باشد و تصمیم‌گیران و تقسیم‌کنندگان باید با توجه به ظرفیت‌ها و نیازهای منطق مختلف آن را تقسیم کنند. بدیهی است تعارض منافع بین استان‌هایی که مربوط به تصمیم‌گیران است و استان‌هایی